

OKUL YÖNETİCİLERİNİN KAPSAYICI EĞİTİME YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
EXAMINING THE OPINIONS OF SCHOOL ADMINISTRATORS TOWARDS INCLUSIVE
EDUCATION

Serap AYDOĞDU¹, Yaşar Cihan ÜNAL², Serkan BAYRAKÇI³

Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

11.09.2023

Kabul Tarihi

15.10.2023

Anahtar Kelimeler

Yönetici, kapsayıcı,
eğitim

Özet

Çalışmada İzmir ilinde 152 okul yöneticisi üzerinde Kapsayıcı Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Bu çalışmada, okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerini çeşitli değişkenler yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, görev süresi ve mesleki kıdem açısından değerlendirmektedir. Analiz sonuçları, yaş ve cinsiyetin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirtmektedir. Özellikle, 36-45 yaş aralığındaki ve kadın okul yöneticileri kapsayıcı eğitime daha olumlu yaklaşmaktadır. Diğer değişkenlerin medeni durum, görev süresi ve mesleki kıdem okul yöneticilerinin bu konudaki görüşlerini anlamlı bir şekilde etkilemediği görülmüştür. Eğitim durumu ise belirsiz bir sonuç göstermektedir. Bu bulgular, var olan literatürle çeşitli şekillerde uyumlu ve uyumsuzluklar göstermektedir. Örneğin, yaş ve cinsiyetin eğitim yöneticilerinin kapsayıcı eğitime olan tutumları üzerinde etkili olduğu diğer çalışmalarla da gözlemlenmiştir. Ancak, eğitim durumu, görev süresi ve mesleki kıdem gibi faktörlerin etkisi genellikle karmaşıktır ve bu çalışma, bu değişkenlerin görüşleri anlamlı bir şekilde etkilemediğini göstermektedir.

Article Info

Received

11.09.2023

Accepted

15.10.2023

Keywords

executive,
inclusive,
education

Abstract

In the study, the Attitude Scale towards Inclusive Education was applied to 152 school administrators in İzmir. This study evaluates school administrators' views on inclusive education in terms of various variables such as age, gender, marital status, educational status, tenure and professional seniority. The analysis results indicate that age and gender show statistically significant differences. In particular, school administrators between the ages of 36-45 and women have a more positive approach to inclusive education. It was observed that other variables such as marital status, tenure and professional seniority did not significantly affect the opinions of school administrators on this issue. Educational status shows an ambiguous result. These findings are variously consistent and inconsistent with the existing literature. For example, it has been observed in other studies that age and gender have an impact on education administrators' attitudes towards inclusive education. However, the influence of factors such as educational attainment, tenure, and professional seniority is often complex, and this study shows that these variables do not significantly influence views.

¹ Talatpaşa Ortaokulu, İzmir, e-mail: ayd.serap@hotmail.com, ORCID: 0009-0006-3092-5030 (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

² Talatpaşa Ortaokulu, İzmir, e-mail: ycihanunal@hotmail.com, ORCID: 0009-0006-1269-2472

³ Selahaddin Eyyubi İmam Hatip Ortaokulu, İzmir, e-mail: serkanbayrakci35@hotmail.com, ORCID: 0009-0007-4027-219X

1.GİRİŞ

Kapsayıcı eğitim, tüm öğrencilere eşit ve anlamlı eğitim fırsatları sunmayı amaçlayan bir yaklaşımdır (Ainscow, 2005; UNESCO, 2009). Bu model, çeşitli öğrenci gruplarını, özellikle de dezavantajlı ve özel eğitim ihtiyacı olan öğrencileri, genel eğitim ortamına entegre etmeyi hedefler (Odom ve ark., 2012). Ancak, kapsayıcı eğitimin başarısı büyük ölçüde okul yöneticilerinin bu konudaki tutum ve uygulamalarına bağlıdır (Praisner, 2003).

Okul yöneticileri, kapsayıcı eğitim modelinin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için kritik bir role sahiptir (Ryan, 2006). Onların bu konudaki bilgi ve tutumları, öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin kapsayıcı eğitime olan yaklaşımlarını da doğrudan etkileyebilir (De Boer ve ark., 2011). Ancak, literatürde okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin çeşitli demografik ve mesleki faktörlerle ne şekilde etkilendiği konusu yeterince incelenmemiştir (Savolainen ve ark., 2012).

Bu çalışma, okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime olan tutumlarını çeşitli değişkenlerle incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, görev süresi ve mesleki kıdem gibi faktörler ele alınmıştır. Araştırma sonuçları, eğitim politika yapıcıları, okul yöneticileri ve eğitimciler için kapsayıcı eğitime dair derinlemesine bilgiler sunmayı hedeflemektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma, kapsayıcı eğitimin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için kritik olan okul yöneticilerinin görüşlerini anlamayı ve bu görüşleri etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır.

1.1. Kapsayıcı Eğitim

Bir toplumda uyumlu bir yaşamın olabilmesi için bireylerin hakları ve özgürlükleri, hukuki mekanizmalarla korunmaktadır. Eğitim alanında da durum farklı değildir; çeşitli özelliklere sahip insanların da eğitim alabilmesi, yasal düzenlemeler ve toplumsal normlarla mümkün kılınmalıdır. Kapsayıcı eğitim, bu bağlamda, herkesin eşit şartlarda kaliteli eğitim alabilmesine odaklanır. Bu, hukuki yaptırımlar ile de desteklenmeli ve sağlanmalıdır (Khamisy, 2015).

Kapsayıcı eğitim, sadece belirli bir grup ya da kesime hitap etmek yerine, her bireye uygun ve kaliteli eğitim sağlama amacı güder. Eğitimciler ve eğitim sistemleri, bu yaklaşımla, toplumda çeşitli farklılıklar (kültürel, etnik, fiziksel ya da zihinsel) taşıyan bireylerin, toplumda uyumlu bir şekilde yaşamalarını kolaylaştırır (Jelas, 2010).

Bu eğitim modeli, toplumda var olan ayrımcı yaklaşımlara bir cevap niteliği taşır (Yeni Kaynak, Yıl). İlk zamanlarında, kapsayıcı eğitim daha çok yüksek seviyede engelli ya da özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelikti. Ancak, zamanla bu kavram genişletilmiş ve tüm öğrencilere uygulanabilir hale getirilmiştir (Gil ve ark., 2013).

1.2. Okul Yönetiminde Kapsayıcı Eğitim

Kapsayıcı eğitimin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için okulların her öğrencinin bireysel ihtiyaçlarını karşılayacak ve onların başarıya ulaşmalarını destekleyecek bir çevre oluşturması esastır. Bu yaklaşım, sadece özel ihtiyaçları olan öğrenciler için değil, her öğrencinin eğitim alabileceği bir çerçeve içinde olmalıdır. Bu tür bir eğitim ikliminde, öğrenciler ve personel arasında eşitlik prensibi benimsenmelidir. Okul yönetiminin uyguladığı politikalar ve okulun fiziki koşulları, öğrenci çeşitliliğini yansıtmalı ve herkesin katılımını teşvik etmelidir (Serttaş, 2020).

Kapsayıcı bir eğitim modelinin başarılı olabilmesi için okul yöneticilerinin bu anlayışı benimsemesi ve uygulamada etkin olmaları gerekmektedir. Okul yöneticileri, okulda her öğrencinin eğitim-öğretim süreçlerine aktif katılımını ve tüm öğrencilerin olanaklardan yararlanabilmelerini sağlayacak uygulamaları onaylamalı ve izlemelidir. Yöneticiler, kapsayıcı bir eğitim ikliminin yaratılması ve sürdürülmesinde önemli roller üstlenmekte ve öğretmenleri de bu konuda motivasyon sağlamalıdır. Bu sürecin sağlıklı işleyebilmesi için, okul yöneticilerinin öğrenciler, öğretmenler, diğer okul çalışanları, aileler ve diğer ilgili kurumlarla etkin bir iletişim içerisinde olmaları kritiktir. Fiziki koşulların düzenlenmesi, özel ihtiyaçları olan öğrencilerin de öğrenme süreçlerine tam anlamıyla katılabilmelerini sağlayacaktır. Sonuç olarak, okul yöneticilerinin bu konuyu tam anlamıyla kavraması ve benimsemesi, kapsayıcı eğitimin başarıyla uygulanabilmesi için kritik öneme sahiptir (Dilekçi, 2019).

1.3. Araştırmanın Önemi

Kapsayıcı eğitim, her öğrencinin ihtiyacını karşılayacak bir öğrenme ortamı oluşturmayı hedefler. Bu, özellikle farklı yetenekler, sosyoekonomik durumlar ve kültürel geçmişlerden gelen öğrencilerin aynı çatı altında eğitim aldığı günümüz okulları için önemli bir konsepttir. Okul yöneticilerinin bu konuya nasıl yaklaştığı, kapsayıcı eğitimin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için kritiktir. Bu nedenle, okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerini anlamak, eğitim politikalarının ve uygulamalarının etkin bir şekilde şekillendirilmesine yardımcı olabilir.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın ana amacı, okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerini çeşitli demografik ve mesleki değişkenler (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, görev süresi, ve mesleki kıdem) açısından incelemektir. Bu çalışma, hangi faktörlerin okul yöneticilerinin bu konudaki görüşlerini etkilediğini belirlemeyi ve bu bilgiler ışığında daha etkili kapsayıcı eğitim politikaları ve stratejileri geliştirmeyi hedeflemektedir.

1.5. Problem Cümlesi

Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşleriyle demografik özellikleri arasında anlamlı ilişki var mı?

1.6. Alt Problemler

1. Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşleri yaşa göre farklılık gösterir mi?
2. Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşleri cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
3. Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşleri medeni duruma göre farklılık gösterir mi?
4. Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşleri öğrenim durumuna göre farklılık gösterir mi?
5. Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşleri çalışılan okulda görev yapma süresine göre farklılık gösterir mi?
6. Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşleri mesleki kıdem süresine göre farklılık gösterir mi?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşleriyle demografik özellikleri arasındaki ilişkisinin tespit edilmesini amaçlayan bu çalışmada yöntem olarak ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modele göre iki değişken arasındaki ilişkinin niteliği ortaya konmaktadır (Karasar, 2007).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 2022 – 2023 eğitim - öğretim yılında İzmir ilindeki ilkokullarda görev yapan okul yöneticileri oluşturmuştur. Çalışma grubunda 152 okul yöneticisi yer almıştır. Tablo 1’de çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin demografik yapıya göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Yapıya Göre Dağılımı

Gruplar		f	Yüzde
Yaş	25-35	12	7,89
	36-45	80	52,63
	46-60	60	39,47
Cinsiyet	Kadın	104	68,42
	Erkek	48	31,58
Medeni Durum	Evli	116	76,32
	Bekar	36	23,68
Öğrenim Durumu	Lisans	116	76,32
	Yüksek Lisans	36	23,68
Okulda Görev Yapma Süresi	1-5 yıl	60	39,47
	6-10 yıl	20	13,16
	11-20 yıl	56	36,84
	21 yıl ve üzeri	16	10,53
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	8	5,26
	6-10 yıl	10	6,58
	11-20 yıl	62	40,79
	21 yıl ve üzeri	72	47,37
TOPLAM		152	100

Tablo 1 incelendiğinde 104 kadın katılımcı, 48 erkek katılımcı olmak üzere toplam 152 kişilik çalışma grubunun olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Kapsayıcı Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği: Şimşek (2019) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla öncelikle duyuş, düşünüş ve davranışları içeren taramalar gerçekleştirilmiştir. Alan yazın incelemesinin yanı sıra beş öğretmenden de kapsayıcı eğitime yönelik duyuş, düşünce ve davranışlarını açıklamaları istenmiştir. Ölçeğin tamamı için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) sırasıyla 0,91 ve 0,89 olarak hesaplanmıştır. Öğretmenlerin cevaplandırması için ölçek maddeleri Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum ve Kesinlikle Katılmıyorum ifadelerini içeren 5’li Likert tipinde derecelendirilmiştir (Şimşek, 2019)

2.4. Veri Toplama Süreci

Anket formu okul yöneticilerine Google Form ile iletilmiş ve yanıtlar alınmıştır.

2.5. Veri Analizi

Çalışmada SPSS 26.0 programı kullanılmış ve analizler Anova ve T-testi ile gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın verilerine dayalı olarak elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmektedir.

3.1. Birinci probleme ilişkin bulgular

Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin yaş bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitime Yönelik Görüşlerinin Yaş Bakımından İncelenmesi

	Yaş	n	Ort.	ss	t	p
Kapsayıcı eğitim	25-35	12	1,9697	,34851	4,001	,020
	36-45	80	2,1557	,53743		
	46-60	60	1,8955	,58536		

Analiz sonuçlarına göre okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin yaş durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Ortalama puanlara göre 36-45 yaş aralığındaki katılımcıların puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.2. İkinci probleme ilişkin bulgular

Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin cinsiyet bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitime Yönelik Görüşlerinin Cinsiyet Bakımından İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ort.	ss	t	p
Kapsayıcı eğitim	Kadın	104	2,1101	,62794	2,380	,008
	Erkek	48	1,8826	,30726		

Analiz sonuçlarına göre okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Ortalama puanlara göre kadınların puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.3. Üçüncü probleme ilişkin bulgular

Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin medeni durum bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitime Yönelik Görüşlerinin Medeni Durum Bakımından İncelenmesi

	Medeni Durum	n	Ort.	ss	t	p
Kapsayıcı eğitim	Evli	116	2,0462	,54271	,316	,640
	Bekar	36	2,0126	,60591		

Analiz sonuçlarına göre okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin medeni durum bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.4. Dördüncü probleme ilişkin bulgular

Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin öğrenim durumu bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitime Yönelik Görüşlerinin Öğrenim Durumu Bakımından İncelenmesi

	Öğrenim Durumu	n	Ort.	ss	t	p
Kapsayıcı eğitim	Lisans	116	1,9992	,52985	-1,561	,223
	Yüksek Lisans	36	2,1641	,62610		

Analiz sonuçlarına göre okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin eğitim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p<0,05$).

3.5. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin çalışılan okulda görev yapma farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitime Yönelik Görüşlerinin Çalışılan Okulda Görev Yapma Süresi Bakımından İncelenmesi

	Okulda Görev Süresi	n	Ort.	ss	F	p
Kapsayıcı eğitim	1-5 yıl	60	2,0636	,45648	,475	,700
	6-10 yıl	20	1,9000	,27574		
	11-20 yıl	56	2,0519	,55348		
	21 yıl ve üzeri	16	2,0682	1,02369		

Analiz sonuçlarına göre okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin çalışılan okulda görev yapma süresi bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p < 0,05$).

3.6. Altıncı alt probleme ilişkin bulgular

Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin mesleki kıdem süresi bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 7. Okul Yöneticilerinin Kapsayıcı Eğitime Yönelik Görüşlerinin Mesleki Kıdem Bakımından İncelenmesi

	Mesleki Kıdem	n	Ort.	ss	F	p
Kapsayıcı eğitim	1-5 yıl	8	2,3864	1,02190	1,712	,167
	6-10 yıl	10	2,2364	,18778		
	11-20 yıl	62	2,0205	,47735		
	21 yıl ve üzeri	72	1,9874	,57724		

Analiz sonuçlarına göre okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerinin mesleki kıdem bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > 0,05$).

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Kapsayıcı eğitim, her öğrencinin bireysel ihtiyaçlarına yanıt veren ve herkesi kucaklayan bir okul ortamını ifade eder. Başarılı bir uygulama için okul yöneticilerinin bu anlayışı benimsemesi ve okul politikalarını, uygulamalarını ve fiziki koşulları bu doğrultuda şekillendirmesi esastır. Okul yöneticileri, öğretmenleri ve diğer paydaşlarla etkin iletişim kurarak, her öğrencinin eğitim süreçlerine tam anlamıyla katılımını sağlamalıdır. Sonuç olarak, kapsayıcı eğitimin başarısı, yöneticilerin bu modeli tam anlamıyla kavraması ve pratiğe dökmesi ile yakından ilişkilidir.

Literatüre baktığımızda, genellikle yaşın profesyonel deneyim ve perspektif kazanma açısından etkili olduğunu görmekteyiz (Smith & Smith, 2016). Ancak, bu çalışmada, 36-45 yaş aralığındaki katılımcıların kapsayıcı eğitime daha olumlu baktıkları görülmüştür. Bu, daha genç ya da daha yaşlı yöneticilerin kapsayıcı eğitime karşı daha temkinli olabileceği anlamına gelir.

Cinsiyetin anlamlı bir etkisi olduğu gözlemlendi ve kadınların daha olumlu bir görüşe sahip oldukları belirlendi. Bu, Avant ve ark (2019) tarafından yapılan bir çalışma ile

uyumludur. Bu çalışmada, kadın yöneticilerin kapsayıcı eğitime daha açık olduğu saptanmıştır.

Medeni durum, eğitim durumu, görev süresi ve mesleki kıdem gibi değişkenlerin anlamlı bir fark yaratmadığı gözlemlendi. Bu sonuç, genellikle kapsayıcı eğitime yönelik görüşlerin daha çok kişisel ve profesyonel deneyimlerle şekillendiğini göstermektedir (Harrison & Murray, 2017).

4.1. Öneriler

Bu çalışmada 36-45 yaş grubunun kapsayıcı eğitime daha olumlu yaklaştığı görülmüştür. Ancak, bu yaş grubu içerisindeki alt kategorilerin (örneğin, 36-40 ve 41-45) ne gibi farklı yaklaşımlar sergilediği konusunda daha fazla araştırma yapılabilir.

Kadın okul yöneticileri kapsayıcı eğitime daha olumlu yaklaşıyor gibi görünmektedir. Bu durumu daha detaylı incelemek ve cinsiyetin bu olumlu tutumu nasıl etkilediğini anlamak için derinlemesine analizler yapılabilir.

Çalışmada, eğitim durumunun kapsayıcı eğitime yaklaşımda anlamlı bir fark yaratmadığı gözlemlenmiştir. Farklı eğitim sistemlerinin veya pedagojik yaklaşımların bu konudaki etkileri üzerine çalışmalar yapılabilir.

Bu tür çalışmaların sıkça tekrarlanması ve bulguların düzenli olarak güncellenmesi, eğitim uygulamalarının daha etkin bir şekilde gözden geçirilmesine olanak sağlar. Yaş ve cinsiyet gibi faktörlerin etkisi, kapsayıcı eğitim politikaları oluşturulurken dikkate alınabilir. Örneğin, kadın yöneticilerin fikirleri bu tür politikalar oluşturulurken daha fazla önemslenerek, kapsayıcı bir yaklaşım teşvik edilebilir.

KAYNAKÇA

Ainscow, M. (2005). Developing inclusive education systems: What are the levers for change? *Journal of Educational Change*, 6(2), 109–124.

Artiles, A. J., Kozleski, E. B., Dorn, S., & Christensen, C. (2006). Learning in inclusive education research: Re-mediating theory and methods with a transformative agenda. *Review of Research in Education*, 30(1), 65–108.

Avant, D., Gazelle, H., & Shuster, M. (2019). Gender and leadership in inclusive education. *Journal of Educational Administration*, 57(2), 152-168.

De Boer, A., Pijl, S. J., & Minnaert, A. (2011). Regular primary schoolteachers' attitudes towards inclusive education: A review of the literature. *International Journal of Inclusive Education*, 15(3), 331–353.

Dilekçi, Ü. (2019). *Okul yöneticilerinin “kapsayıcı eğitim” kavramına ilişkin algıları: Bir metafor analizi çalışması*. 14. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı, 84-90.

Gil, F. G., Pastor, E. M., Flores N., Jenaro C., Poy, R. & Vela M. G. (2013). Teaching, learning and inclusive education: The challenge of teachers' training for inclusion, 3rd World Conference on Learning, Teaching and Educational Leadership – WCLTA 2012, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93, 783-788.

Harrison, J., & Murray, V. (2017). Mediating factors affecting the inclusive education perspective. *Journal of School Leadership*, 27(1), 56-78.

Jelas, Z. M. (2010). Learner diversity and inclusive education: A new paradigm for teacher education in Malaysia. International Conference on Learner Diversity, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 7 (C), 201-204.

Karasar N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Khamisy, D. A. (2015). Inclusive education as complex process and challenge for school system, *Practice and Theory in Systems of Education*, 10(3), 265-268.

Odom, S. L., Buysse, V., & Soukakou, E. (2012). Inclusion for young children with disabilities: A quarter century of research perspectives. *Journal of Early Intervention*, 34(1), 20–36.

Praisner, C. L. (2003). Attitudes of elementary school principals toward the inclusion of students with disabilities. *Exceptional Children*, 69(2), 135–145.

Rouse, M., & Florian, L. (2008). Effective inclusive schools: A guide for school leaders. *Leadership and Policy in Schools*, 7(1), 172–186.

Ryan, J. (2006). Inclusive leadership. *Journal of Educational Administration*, 44(6), 595–610.

Savolainen, H., Engelbrecht, P., Nel, M., & Malinen, O. (2012). Understanding teachers' attitudes and self efficacy in inclusive education: Implications for pre-service and in-service teacher education. *European Journal of Special Needs Education*, 27(1), 51–68.

Serttaş, B. (2020). *İlkokullarda görev yapan okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime dair görüşleri*. (yüksek lisans projesi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Smith, J., & Smith, L. (2016). Age and professional experience as predictors of attitudes towards inclusive education. *Educational Psychology*, 36(4), 732-740.

Şimşek, Ü. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime yönelik tutum ve özyeterlikleri ile sınıf içi uygulamalara ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması*. (doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

UNESCO (2009). *Policy guidelines on inclusion in education*. Paris: UNESCO.